

Tijd van Grieken en Romeinen

Oudheid

ca. 3000 v. Chr. - 500 n. Chr.

Kenmerkende aspecten	Kenmerkend aspect uitleggen aan de hand van voorbeeld:	Hoofdzaken (gebeurtenissen, veranderingsprocessen, kernjaartallen)	Kernbegrippen bij het tijdvak	Overige begrippen
<p>De ontwikkeling van wetenschappelijk denken en het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat</p>	<p>Wetenschappelijk denken: eigen voorbeeld</p> <p>Denken over politiek: vb. Plato</p> <p>Denken over burgerschap: volksvergadering & isègoria in Klassieke Athene</p>	<p>800 v.Chr. – 500 v. Chr. In Griekenland ontstonden groot aantal zelfstandige stadstaten (i.p.v. één staat zoals in oude Egypte). Verklaring: natuurlijke omstandigheden in Griekenland (bergen, eilanden), behoefte aan veiligheid.</p> <p>Deze politiek zelfstandige stadstaten ontwikkelden wél een gemeenschappelijke cultuur (Hellenen): mythologie, Olympische Spelen.</p> <p><u>Politiek</u>: in de stadstaten ontwikkelden zich verschillende soorten bestuur met verschillende maten van betrokkenheid van burgers. Tussen de Grieken werd veel gediscussieerd over de voor- en nadelen van die verschillende soorten bestuur.</p> <p><u>Burgerschap</u>: de Grieken ontwikkelden nieuwe gedachten over de betrokkenheid van inwoners van een staat bij het bestuur. Ze meenden dat een inwoner van een staat niet slaafs gehoorzaam en onderworpen moest zijn als een ‘onderdaan’, maar dat hij mocht meedenken over het bestuur van zijn staat en daaraan bijdragen; in dat laatste geval spreek je van ‘burgers’, wat het tegenovergestelde is van ‘onderdanen’.</p> <p>Ontstaan <u>wetenschappelijk denken</u>: De denkwijze over politiek spoorde met de Griekse neiging om kennis over de wereld niet zomaar over te nemen uit oude verhalen of traditie, maar alles zèlf kritisch te onderzoeken om zo tot nieuwe waarheden te komen.</p> <p>Wetenschappelijk onderzoek deden ze niet alleen naar politiek, maar ook op andere gebieden, zoals onderzoek van de natuur, van geschiedenis en van filosofie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - burgerschap - christendom - imperium - jodendom - klassiek - monotheïsme - politiek - stadstaat - wetenschap 	<ul style="list-style-type: none"> - mythologie - monarchie - aristocratie - oligarchie - Klassieke eeuw - democratie (direct en indirect) - volksvergadering - republiek - romanisering - West- en Oost-Romeinse rijk - staatsgodsdienst - volksverhuizingen - isègoria

5e eeuw v. Chr. Klassieke eeuw: Athene ontwikkelde zich tot centrum van Griekse cultuur.

De groei van het Romeinse imperium waardoor de Grieks-Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde

Eigen voorbeeld

500 – 275 v. Chr. Romeinen veroverden Italië, daarna veroveringsoorlogen buiten Italië: vestiging van een wereldrijk (Imperium Romanum)

Bestuursvormen Rome: begon als monarchie, daarna republiek, vanaf 27 v. Chr. keizerrijk.

Ontstaan Grieks-Romeinse cultuur: basis gelegd toen Grieken begonnen met kolonisatie. Toen Romeinen Griekenland en 'vergriekste' (hellenistische) rijken veroverden verspreidde de Griekse cultuur zich over Romeinse Rijk en *vermengde* zich met Romeinse cultuur (oorlogsbuit, namaken Griekse beelden, Griekse artsen, geleerden en wetenschappers als slaaf naar Rome)

Verspreiding Grieks-Romeinse cultuur: (Romanisering): hoe verspreidde de Grieks-Romeinse cultuur zich over de veroverde gebieden?

- via bovenlaag van veroverde volken. Romeinen zetten hen in bij bestuur.
- via nieuw gebouwde steden in veroverde gebieden (tempels, theaters, aquaducten)
- via *geromaniseerde* lokale edelen die grote landbouwbedrijven begonnen
- via mannen van veroverde volken die na jarenlange dienstdienst in Romeinse leger sterk geromaniseerd terugkeerden in hun geboortestreek

De klassieke vormtaal van de Grieks-Romeinse cultuur

Tempel Maison Carée in de (nu Franse) stad Nîmes

Grieks-Romeinse architectuur en beeldhouwkunst als voorbeeld voor later (via powerpoint):
Architectuur: voorbeeld Parthenon te Athene, de zuil & drie Griekse bouwstijlen, fronton, architraaf, kapiteel, basis. Romeinse verbeteringen: beton en bogen. Verschil Griekse en Romeinse tempel.
Beeldhouwkunst: de sculpturen op de Fries van het Parthenon in Athene, door Phidias

De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa	Julius Civilis	In de door Romeinen veroverde gebieden in Noord-West Europa (langs de <i>limes</i>), verliep de romanisering langzamer. Wel was er wederzijdse beïnvloeding!
De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten	Keizer Constantijn de Grote	<p>Overeenkomsten & verschillen jodendom - christendom (Christus als messias, bekeringsijver)</p> <p>Ontwikkeling christendom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1ste eeuw n. Chr.: nog sterk een joodse sekte, trok aanvankelijk vooral arme Romeinen vanwege boodschap van armoede en naastenliefde. Christenen weigerden Romeinse goden en de keizer te eren: eerste christenvervolgingen in Romeinse Rijk (onder keizer Nero) - 2^e eeuw n. Chr.: joodse diaspora. Christendom bleef verboden, maar geen felle vervolgingen. Aanhang groeide (joodse aandeel verdween) en in Romeinse steden ontstonden goed georganiseerde christelijke gemeenschappen met aan hoofd een bisschop. - 3^e eeuw n. Chr.: Christendom groeide door en nu ook aanhang uit bovenlaag Romeinse samenleving. Romeinse rijk in crisis (o.a. door invallen Germaanse stammen). Christenen aangewezen als zondebok voor de chaos: Felle christenvervolgingen. - 313 n. Chr. keerpunt! Keizer Constantijn de Grote gaf christenen godsdienstvrijheid. Constantijn zelf bleef Romeinse goden trouw, maar gebruikte christendom om eenheid in rijk te bevorderen. Christenen groeiden uit tot meerderheid in Romeinse Rijk - 391 n. Chr. Christendom werd <i>staatsgodsdienst</i> in Romeinse rijk.